

На обговоренні українські національні школи

23.1.2014 р. з ініціативи Союзу русинів-українців СР та Методично-педагогічного центру в Пряшеві відбулась робоча зустріч із завідувачим відділом шкіл з навчальною мовою національних меншин і освіти ромської спільноти Міністерства шкільництва, науки, дослідництва і спорту СР Яном Ярабом. Учасниками зустрічі були директори, учителі і старости

ний період, залишилось вже лише шість, з нового навчального року передбачається ліквідація школи в Габурі, під загрозою є і далішні школи.

Голова ЦР СРУСР Петро Сокол ознайомив з результатами роботи Двосторонньої словацько-української комісії з питань національних меншин, освіти і культури, яка акцентує на необхідності збере-

мінацією чого останніми роками мала бути т. зв. деукраїнізація, яка знайшла однозначну підтримку в певних політичних колах і в деяких громадсько-суспільних об'єднаннях та установах. Нависає даліша загроза над школами, одною з яких є зміна нормативів, які болюче позначаться на подальшій долі національних шкіл в Словаччині взагалі.

▲ На фото (зліва): Світлана Свищева, Марія Чижмар, Петро Сокол, Ян Яраба, Ольга Бенч.

▲ Частина учасників робочої зустрічі.

сіл, де діють школи з українською мовою навчання або з вивченням української мови (Хмельова, Удол, Орябина, Гуменне — ОШ-інтернат, Пряшів — З'єднана школа ім. Т. Шевченка, Нижня Полянська). Первісно передбачалась також участь держсекретаря Штефана Худоби цього ж міністерства.

У зустрічі взяли участь представники ЦР СРУСР — голова Петро Сокол та заступник голови Павло Богдан, директор Інституту русистики, україністики та славистики Філософського факультету Пряшівського університету Марія Чижмар, гості — генеральний консул України в Пряшеві Ольга Бенч та консул Світлана Свищева.

Присутні вшанували пам'ять людей, які загинули в Україні під час протистояння на майданах і вулицях Києва та інших українських міст.

Зустріч була викликана тим, що з більше як 250 українських шкіл, які існували у нас в післявоєн-

ження в Словаччині шкіл з українською мовою навчання і з вивченням української мови.

На жаль, як наголосив Павло Богдан, останніми роками українське національне шкільництво через об'єктивні і суб'єктивні причини опинилось на грані існування.

Серед багатьох причин — це часте адміністративне втручання в справи національних шкіл, що, як правило, не йшло на їх користь, інтегрування шкіл, створювання т. зв. словацького національного середовища в національних школах, перекласифікування вихователів, які здобували освіту в паралельних українських класах педагогічної школи чи навчалися в українських курсах словацьких вищих шкіл (передусім в Пряшеві), посилене обезлюднення русько-українських шкіл і навіть зміна етнічного складу населення, низька національна самосвідомість і не надто сприятливий суспільний клімат, куль-

позиція керівництва Союзу русинів-українців СР щодо можливих шляхів розв'язання питань українського шкільництва в Словаччині і особливо щодо причин, які привели до їх повної руйнації, презентована Павлом Богданом і Петром Соколом, не знайшла підтримки у виступах присутніх представників Генерального консульства України в Пряшеві.

На основі виступів у дискусії представників шкіл і старостів сіл Ян Яраба наголосив на необхідності рішати багато невирішених питань, передусім економічних, які дамокловим мечем нависають над школами, головним чином, національними. Поінформував також про підготовку законопроекту про фінансування шкіл. Запевнив присутніх, що у зв'язку з порушеннями в дискусії важливими питаннями підготує доповідну записку міністру Душанові Чапловичу.

Мирослав ІЛЮК.

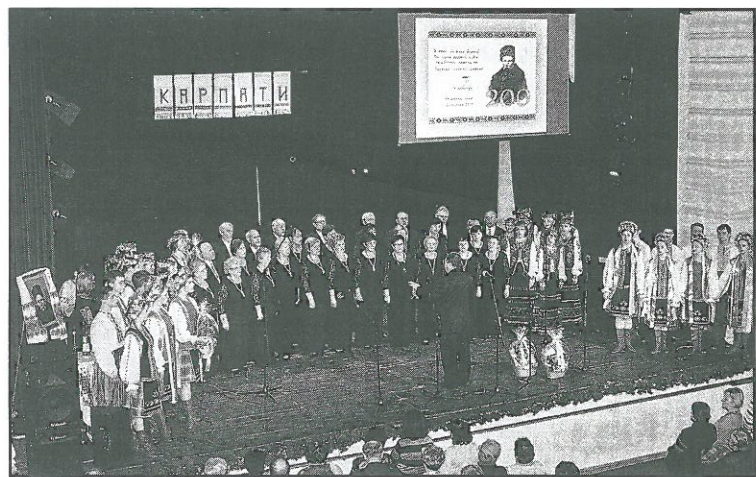
В Братиславі передали нагороди

22 січня ц.р. в Посольстві України в СР в Братиславі за участі представників української громади, між іншими голови Словацько-українського товариства Антона Новака, почесного голови СУТ Михайла Чорного та керівника Музично-драматичного ансамблю Тараса Шевченка Михайла Калиняка та в присутності українських дипломатів Дмитра Конишева та Віталія Усатого було передано почесні грамоти Міністерства культури і туризму України за сумлінну працю та високий професіоналізм на полі культури актрисі та режисеру Євеліні Гват з Ряшева та членам Музично-драматичного ансамблю ім. Тараса Шевченка в Братиславі: Марії Шлоссер-Калиняк, Єві Лабанц та Мирославі

Сміжанській. Почесну грамоту буде передано і не присутній — Златіці Сзабоовій, Ярославі Гурній та Олександрові Шептаку.

Присутні прослухали лекцію про День Соборності, висловились до цієї визначної події, говорили про свою стурбованість останніми подіями в Україні та про свої сподівання, що напружена ситуація скоро вирішиться.

Учасники зустрічі також говорили про святкування 200 річниці з дня народження Тараса Шевченка в Пряшеві, Бардіїві та Братиславі. Євеліна Гват залишила глибокі враження — продекламувала українську поезію Олекси Стефановича, а також виконала народну пісню і пісню Леоніда Вербицького Марія ФОЛПРІХ.

▲ Виступає об'єднаний хор під диригуванням Левка Довговича.

РІК ШЕВЧЕНКА В КОШИЦЯХ

Регіональна рада СРУСР в Кошицях разом із Союзом скаутів «Пласт» українсько-руської національності Словаччини та Генеральним консульством України в Пряшеві 19 січня 2014 року влаштували урочистий концерт з нагоди відкриття Року Тараса Шев-

хору «Карпати» (диригент Левко Довгович), в художній програмі концерту виступили гості з України: народна капела бандуристок «Галичанка» зі Львова (керівник Руслана Дробот) та Ансамбль народного танцю «Кольори Карпат» Ужгородського коледжу культури (керівник Іван Пастеляк). Модерувала концерт Марія Шлоссер з Братислави, яка на початку привітала почесних гостей, серед яких, крім кошицької еліти, були й генеральний консул України в Пряшеві Ольга Бенч та генеральний консул Словаччини в Ужгороді Янка Буріанова.

Вступну доповідь про Т. Шевченка виголосила Марія Побегова.

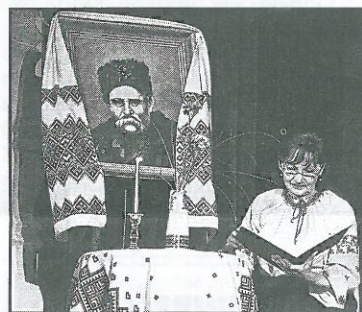
Стержневим числом програми був «Заповіт» Тараса Григоровича Шевченка у пісенних виконаннях «Карпат» та «Галичанки». В перекладі словацькою мовою його виголосила Марія Шлоссер. Фрагменти з «Послання» Т. Шевченка «І мертвим, і живим, і ненародженим...» майстерно зачитала Людмила Гар'янська.

Був це незвичний високохудожній концерт, в якому пісні на слова Т. Шевченка чергувалися з його віршами та українськими і словацькими народними піснями і танцями. Публіка була в захваті від концерту і кожне число нагороджувала бурхливими оплесками. Зокрема сподобались танці колективу «Кольори Карпат» («Гопак», «Козачок» та інші). При виконанні пісні «Рече та стогне Дніпр широкий» (співаної об'єднаним хором) глядачі встали й приєдналися до співу, даючи таким чином знати, що творчість Кобзаря їм близька й дорога. Публіці сподобались і закарпатські українські пісні у виконанні ужгородських виконавців Ірини Скубеніч та Маріанни Сухоловій.

Концерт був достойним вступом до Року Шевченка у Словаччині. Віримо, що й далішні акції СРУСР по вшануванню генія України будуть не менш успішними. Першою з них передбачається наукова конференція «Тарас Шевченко і Пряшівщина» 14 березня ц.р. та шевченківська академія увечері того ж дня. Віримо, що і на ювілейному 60-ому Святі культури русинів-українців Словаччини у Свиднику шевченківська тематика займе достойне місце.

Микола МУШИНКА.

Фото Святослава Довговича.

▲ «Заповіт» Тараса Шевченка у перекладі на словацьку мову зачитала Марія Шлоссер.

ченка. Концерт під патронатом голови Кошицького самоврядного краю Зденька Требулі та приматора міста Кошиць Ріхарда Раші відбувся у залі Історичної ратуші в Кошицях (заповненого до останнього місця).

Крім Українського народного

▲ День перед урочистим Шевченківським концертом реалізовано в Кошицях уже 23-й Новорічний бал «Маланчин вечір», котрий був складовою частиною ряду різдвяних та новорічних імпрез Українського хору «Карпати» на переломі 2013-2014 років. З словом-вітанням до присутніх звернулася невідомою організаторка імпрез Олена Довгович.

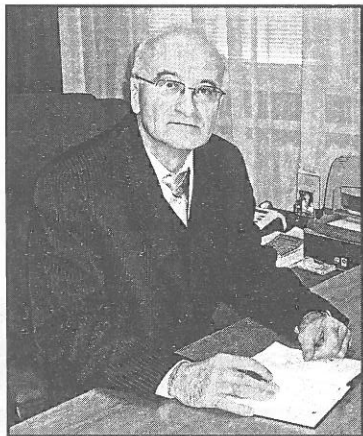
Життям крокує за велінням розуму і серця (Штрихи до портрета Яна Цупера)

25.1.2014 р. у своє 60-річчя вступає благородна і надміру доброзичлива людина, людина-патріот, для якої культура рідного народу є найвищим і найдорожчим скарбом, – інж. Ян Цупер. Довгорічний багатий життєвий досвід у керуванні великими колективами, організаційні здібності, надійність і відповідальність, благородні риси характеру приваблюють до нього всіх, хто охочий до праці на благо суспільства, народу і рідної культури.

Ці риси характеру і потяг до праці на ділянці культурно-національного життя русинів-українців Ян Цупер успадкував від свого батька.

Ян Цупер народився 25.1.1954 року у Дубовій Свидницького округу. Після здобуття середньої освіти в Бардієві навчався у Вищій економічній школі в Братиславі (1973 – 1978), а згодом продовжив педагогічне навчання вчителів фахових предметів для середніх шкіл на Факультеті народного господарства в Братиславі (1981 – 1983). У 1979 – 1982 рр. вчителював у Середній економічній школі в Бардієві, а в 1982 – 1985 рр. вже працює в Окружному відділенні Словацького статистичного уряду в Бардієві. Пов-

них десять років був директором Окружного відділення Словацького статистичного уряду в Бардієві (1986 – 1996), а в 1996 році його було призначено директором Пряшівського Крайового управління Ста-

тистичного уряду Словацької Республіки, успішно долаючи перестороги і складнощі, які випливають з такої посади.

Люди, знайомі з нашим ювіляром, знають Яна Цупера як людину напролюд широким інтересам. Він виявив себе не лише як турист чи як активний шахіст, але і як досвідчений організатор різних спортивних змагань з міжнародною участю. Довгими роками він є президентом шахового клубу в Бардієві. Значною його любов

до художньої літератури і мистецтва, до народної пісенності, звичаїв і традицій нашого народу.

Він виявляє посилені інтерес до громадського життя, завжди охочий допомогти людям у добрій справі. Активно залучається до роботи органів та організацій Союзу русинів-українців Словацької Республіки на різних ступенях. Його руку допомоги видно також при організуванні центральних акцій Союзу та різних фестивалів і змагань регіонального чи місцевого характеру. Цим він здобув велику прихильність до себе в колах працівників культури і в колах широкої громадськості.

За рішенням Президії Центральної ради СРУСР Яна Цупера за великий вклад у розвиток культури русинів-українців Словаччини було нагороджено срібною медаллю Союзу.

Від імені Центральної ради СРУСР, Регіональної ради Союзу в Бардієві та від імені читачів газети «Нове життя» до дальших літ життя бажаємо нашому ювілярові міцного здоров'я, успіхів у роботі, витримки і життєвого оптимізму.

На многая і благая літа!

-мі-

«РОСІТ» з Бенятини Собранецького округу.

Успішним балом русинів-українців доказали, що своєю активною діяльністю значною мірою вступають в культурно-громадське життя центру Земпліна і доводять, що

▲ Як інформує Святослав Довгович, приматор міста Кошиць Ріхард Раші (на фото вліво) в ході програми концерту з нагоди відкриття Року Тараса Шевченка 19.1.2014 р. передає члену Первинної організації №4 і члену Президії Регіональної ради Союзу русинів-українців СР в Кошицях Степанові Чабалі символічний чек на 1000 євро, які буде використано для часткової реконструкції клубного приміщення СРУСР в Кошицях. Великою оцінкою для хору «Карпати» були і слова приматора, який диригенту Левку Довговичу передає символічний чек на 500 євро, як свій особистий внесок на підтримку діяльності колективу. «Це є моя особиста оцінка вашої діяльності і всього того, що хор «Карпати» приносить для розвитку культури в нашому багатонаціональному місті», – сказав він.

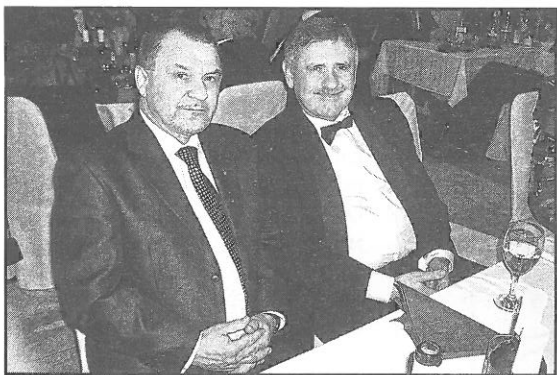

▲ За особистий вклад у розвиток культури русинів-українців Словаччини за рішенням Президії Центральної ради СРУСР довгорічного працівника на ниві культури Петра Беґені (на фото вліво) з нагоди його 70-річного життєвого ювілею було нагороджено золотою медаллю Союзу русинів-українців СР. 23.1.2014 р. медаль вручив ювілярові голова Центральної ради Союзу Петро Сокол.

Новорічний бал русинів-українців

Міська організація Союзу русинів-українців СР в Михалівцях 18.1.2014 р. органі-

зувала в художній програмі виступила жіноча співацька група «Зарічанка», яка поруч з відо-

▲ Петро Сокол у розмові з Вільямом Загорчаком (вправо).

зувала вже третій за чергою Новорічний бал русинів-українців, на якому забавлялося понад 130 людей з Михалівця і близької околиці, а також з Гуменного, Стропкова, Пряшева та Кошиць.

Голова Міської організації СРУСР Святослав Нірода привітав серед гостей депутата Національної Ради СР Любичу Рошкову, голову ЦР СРУСР Петра Сокола, академічного художника Людмилу Лакатшову-Краусову, депутата Кошицького самоврядного краю Йозефа Макогуса, історика і мистецтвознавця Володимира Секелу, делегацію працівників культури Закарпатської області України на чолі Іваном Тужеляком.

мими народними співанками виконала також декілька колядок і щедрівок. Учасників балу своїм співом поздоровили гості з Ужгорода (Україна) – дівочий дует «Камелія».

Учасників балу привітав голова ЦР СРУСР Петро Сокол.

Прихід Нового року за юліанським календарем присутні привітали стоячи з бокалами вина. Після урочистих тостів приматора Михаловець Вільяма Загорчака та Святослава Ніроди присутні проспівали традиційне старослов'янське «Многая і благая літа».

Про добрий настрій учасників балу постаралися поруч із «Зарічанкою» члени відомої інструментальної групи

▲ Виступає «Зарічанка».

вміють організувати акцію в інтересі збереження наших давніх традицій.

-ніс-

Відбудуться Дні української культури

23.1.2014 р. в Пряшеві відбулось засідання Президії Центральної ради Союзу русинів-українців СР. Голова Центральної ради Союзу Петро Сокол інформував про робочі зустрічі, переговори, які відбулися останнім часом.

Крім іншого, це було чергове засідання організаційного комітету по підготовці відмічення 200-річчя від дня народження Тараса Григоровича Шевченка. Важливою подією будуть також Дні української культури в Словаччині, які заплановано провести в Пряшеві, Гуменному і Бардієві 24. – 26.4.2014 р. Відбулось також засідання програмної ради Союзу, яка обговорила центральні акції 2014-го року та прийняла постанову виконати їх за ухваленим планом.

Президія заслухала звіт про діяльність Свидницької регіональної ради СРУСР. Голови регіональних рад Союзу представили Президії календарні плани акцій, які готують реалізувати в своїх регіонах у цьому році.

Є.О.

КОШИЦЬКИЙ НОВОРІЧНИЙ БАЛ

Цьогорічний сезон балів у Кошицях розпочався, може, одним з перших в суботу, 11 січня, в закладі Технічного університету по вул. Едліковій. Його організатором і на цей раз була Кошицька регіональна рада Союзу русинів-українців Словацької Республіки. В цей підвечір в прикрашений зал прямували десятки гостей, котрих організатори вітали хлібом і сіллю, а також і виставкою народної їжі, яка ще й зараз появляється на наших різдвяних столах, а їхні зразки підготували Анна Бурда і Микола Барна.

Новорічний бал русинів-українців

в Кошицях відкрив голова Кошицької РР СРУСР Йосиф Воок. В цій розважальній акції взяв участь і голова Центральної ради Союзу Петро Сокол. А потім вже модератор акції Валерія Смильницька запросила на сцену співаків Світкових, яких на акордеоні супроводив Ігор Крета з Пряшева. Далішим в художній програмі був виступ дитячої танцювальної студії Адріяни Врбової, яка працює при Державному театрі, а останньою в програмі представилась Інеса Ягольник – перша солістка балету Кошицького Державного театру, уродженка Дніпропетровська (Україна).

А потім вже в приємній атмосфері під звуки відомої вокально-інструментальної групи «РОСІТ» з Бенятини Собранецького округу бал продовжувався, як звичайно, аж до світанку.

Від організаторів і на цей раз належить щира подяка генеральному партнеру організації – фірмі «Мобіл Гоусе» співвласником якої є Микола Барна, і далішим підприємцям і приватним особам, а також модератору акції Валерії Смильницькій. Слід подякувати і за благодійний почин учасників балу, які внесли значну частку грошей для Будинку дітей святиителя Миколая в Меджилабірцях. (юм)

«Про зовсім не короткі життя»

«Земля вже тріскає. Вже появились такі щілини, що й руки туди засунеш. Висихають ріки, і на їх гряді створюється якась олов'яна пелена, яка губить усе, що ще лишилося в руслі. Здавалось би, зараз земля у якомусь дикому любовному захваті, і душі ріки й землі захиляються. Вони у таких сильних обіймах, ніби їх охопила туга, змішана зі страхом. Таке щастя, врешті-решт, також може виснажувати, а воно й виснажує...» – отака атмосфера панує в оповіданні Івана Яцканина «Задуха».

Саме з такою однойменною назвою нещодавно появилась нова збірка оповідань письменника.

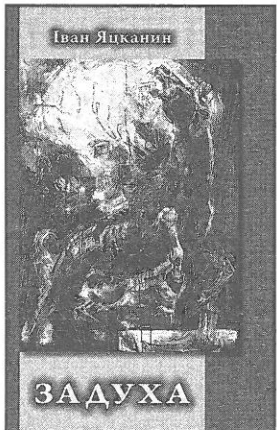
У творчому доробку Івана Яцканина такі видання: «Місце проживання» (1987), «Наталка вже не плаче» (1988), «Усе залишиш» (1990), «Тіні й шрами» (1994), «Втеча» (1995), «Дерев'яний смуток» (1997), «...як збиті пси» (1998), «Вернісаж» (2000), «Ангел над містом» (2001), «В усьому винні чоловіки» (2004), «Чарівний рюкзак» (2006), «Чорний ящик зрілої дами» (2009), «Втеча без ворота» (2010), «Мій дід Робінзон» (2013), «Пора вузьких вулиць» (2013).

Займається художнім перекладом. Перекладає з чеської, словацької та польської мов на українську і словацьку та з української на словацьку. У 1989 році з-під його пера виходить переклад творів українського письменника Словаччини Степана Гануцина «Vysoké schody» («Високі сходи»). В ужгородському видавництві «Карпати» вийшов його переклад українських народних казок на словацьку мову під назвою «Majster Ivanko» («Майстер Іванко») (1985). У 1994 році був автором перекладу антології сучасного словацького оповідання під назвою «Полегшуючі обставини». У 2009 році в ужгородському видавництві «TIMPANI» виходить у його перекладі твір словацького письменника Юліуса Балца «Гороб'ячий король». У пражському видавництві «МРІЯ» у 2009 р. виходить у його перекладі вибране українського оповідання по-словацьки під на-

звою «Місячна усмішка» («Mesačný úsmev»). У 2011 році в ужгородському видавництві «TIMPANI» виходить у його перекладі (він також її упорядник, автор передмови та приміток) антологія словацької малої прози під назвою «Таїна», збірка оповідань сучасного словацького прозаїка Марека Вадаса «Відчайдушно гарне життя» (Ужгород: «TIMPANI», 2011), книга для дітей словацького письменника Станіслава Штепки «Ластівчані казки» (Ужгород: «TIMPANI», 2012). У 2012 році переклав роман словацького письменника Йозефа Банаша «Зона натхнення» (Ужгород: видавництво «TIMPANI»).

У своїх літературно-критичних роботах зосереджується зокрема на дослідження словацько-українських та українсько-словацьких літературних взаємин. У 1993 році видав «Čítanku k slovensko-ukrajinským literárnym vzťahom» («Читанка до словацько-українських літературних взаємин»). У 2008 році видає книгу літературно-критичних статей під назвою «Діалог літератур».

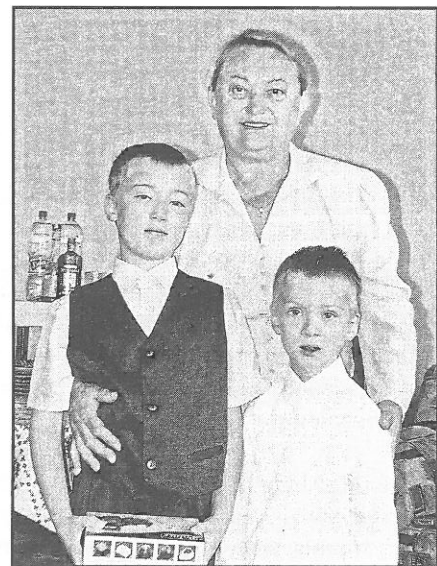
У передмові «Книга життя і смерті» письменник, історик, літературознавець Сергій Федака написав: «Вісімнадцять коротких оповідань – про зовсім не короткі життя. Практично у кожній новелі йдеться про смерть. Вона тут як підпис художника на картині. Поки підпису немає, все можна переписати, перелицювати, а підпис – це як печатка чи парафування документу. Game over. Доля гралася людиною, гралася, все було можливо, безліч варіантів крутилися, як у калейдоскопі, але врешті-решт вона поставила свій підпис у кутику полотна і воно вже перетворюється на щось закінчене, доконане. Сам по собі підпис ніби й небагато важить, на нього звичайно не звертають уваги. Але саме він остаточно перетворює набір плям і ліній на картини».

(р)

Соловейко в жіночому одязі

Так можемо назвати прекрасну співачку, довгорічну членку Піддукланського українського народного ансамблю Марію Кавуля – Грабовську, яка в лютому відзначає свій прекрасний життєвий ювілей – 70 років плідного життя. Марія Грабовська народилася 22 лютого 1944 року в селі Вишня Полянка Бардівського округу в сім'ї Петра та Марії Кавульових. Трирічною Марія разом з батьками оптували в Україну в Рівненську область. Оскільки її мама дуже похворіла, батько знайшов добру лікарку в Мукачеві і вся сім'я поселилась в Мукачеві на Закарпатті, де Марія закінчила основну і здобула середню освіту – закінчила Музично-педагогічне училище. Дуже мріяла продовжувати навчання у вищій школі і стати вчителькою, але доля її призначила інший шлях життя. Марія про це згадує так: «В 1966 році мої батьки вирішили повернутись на свою батьківщину. Спочатку прийшла тільки я з бабусею в село Нижня Полянка. В нашій родині є багато музикантів, я також грала на баяні, і вони мене пересвідчили, щоб я з ними виступила на районному святі. Знаєте, я трохи і побоювалася, бо це було коротко після того, як ми приїхали. Але слово дало слово і я виступила, а після мене виступав Піддукланський український народний ансамбль. На цьому святі були присутніми і директор театру Іван Пиханич та художній керівник ансамблю Юрій Цимбора. Вони зразу почали мене агітувати, щоб я прийшла на конкурс. Я спочатку не дуже хотіла, бо ще й батьки були в Україні і дуже хотіла далі навчатись, цього дуже бажав собі і мій батько, бо хотів мати освічених дітей. Довго мене переконували, і я пішла на конкурс. Після конкурсу мені сказали, що я прийнята до ансамблю і зразу почали писати договір. Я й сама не знаю, чому погодилася, думаю, що це була моя доля бути професійною співачкою». Марія Грабовська своїм прекрасним сопрано порадувала серця вдячних глядачів практично по всьому світу. Крім колишніх соціалістичних країн, з ансамблем проїздила всю Західну Європу. З теплою душою згадує прекрасні поїздки в Америку чи Канаду, всі центральні фестивалі та свята КСУТ, нині СРУСР, своїх колег:

цтво. Вона говорить: «Ми були одна велика добра сім'я, були як браття та сестри».

В ансамблі прожила 42 роки. Після відходу на пенсію Марія не перестає співати, стає членом Православного співачського хору при Кафедральному соборі св. Олександра Невського в Пряшеві. Про цей період говорить так: «Тяжко висказати, яку прекрасну духовну насолоду я переживала в цьому колективі, чи це було на репетиціях або на різних виступах. Ніколи не забуду прекрасну поїздку в Шотландію. Для їхніх людей наш спів, як вони самі казали, був мостом між небом і землею». Кожну неділю Марія своїм сопрано збагачує літургійні співи в храмі.

Марія Грабовська народилася і виросла одного сина і втішується двома гарними внуками Матушем та Якубом (на фото).

Бажаємо нашій ювілярці, щоб в повному здоров'ї, сімейному щасті і Господній благодаті ще довгі роки своїм співом радувала своїх вдячних слухачів.

На многая і благага літа!

Петро БЕГЕНІ.

До поздоровлення приєднуються Центральна рада СРУСР та редакція «Нового життя».

Виставка картин Юрія Боднара

24 січня 2014 р. в Пряшеві в Центрі української культури відбулось чергова успішна акція, яка на цей раз привабила любителів образотворчого мистецтва. На тлі буремних подій в Україні тут було приємно всім і поведати задушевну мову з картинами Юрія Боднара. Начальник управління культури Закарпатської обласної державної адміністрації Юрій Глеба на відкритті виставки, між іншим, сказав: «Ми з художником земляки з одного села – Довгого на Іршавщині. Метою виставки є показати творчий дух автора в мистецтві, оскільки людина-митець творить не для себе, він самовиражається, а са-

мовиражається в кожній картині». А далі додав: «І природа, краєвиди у картинах Юрія Боднара подаються у промінні – промінні світлому, іноді трошки смутнішому, бо вона, природа, потребує захисту».

В творчості Юрія Боднара домінує фігуральна композиція, портрети. Присутній в нього і пейзаж. Та найближчі художнику, як показала виставка, релігійні мотиви, через які прагне заглянути у духовне начало людського буття.

Юрій Боднар не вперше виставляється в Словаччині. Минулого року відбулась велика презентація його робіт у кра-

▲ Юрій Боднар. «Віртуоз. Диригент Закарпатського народного хору Наталія Петій-Потопчук», 2012, олія, полотно

єзнавчому музеї в Требішові. В Пряшеві знаходиться понад 70 робіт художника, проте лише невелика частина з них показана на виставці. До цього часу автор виставляв свої твори в Україні, Словаччині, Хорватії, Польщі, Угорщині, Тунісі, Швейцарії, Італії та Греції. Юрій Боднар зайняв перше місце на четвертому міжнародному бієнале Карпатського євро регіону іконопису та сакральної творчості в Требішові.

У відкритті виставки взяла участь дружина художника, мистецтвознавець Леся Боднар.

Учителька музики Яна Любимова для виставки підготувала музичну програму, в якій виступили учні Основної школи мистецтв ім. Александра Мойзеса в Пряшеві та Основної школи мистецтв у Воронові н/Т.

Куратор виставки – Ладислав Цупер.

-мі-

▲ Урочистий акт відкриття виставки. На фото (зліва): голова ЦР СРУСР Петро Сокол, Юрій Глеба, Юрій Боднар, Генеральний консул України в Пряшеві Ольга Бенч.

Мовна рубрика – лексика

Синкелль – слово, з яким зустрічаємось в мас-медіа. Так, 6-го січня 2014 року при трансляції греко-католицької літургії словацькою телевізією STV2 це слово наводиться біля імен, діючих у літургії осіб, наприклад, «súdu synkel' Jura J. Porovič». У журналі «Slovo», друкованому органі греко-католицької церкви, знаходиться похідне від «synkel'» утворення, а саме «protosynkel'» у значенні «generálny vikár», носієм якого є помісний єпископ Пряшівської архієпархії Мілан Лах (у говірці рідного села батьків єпископа kach з вимовою твердого польського л (примітка наша) (Slovo, 10/2013, s.9). З наведених прикладів випливає, що слово «synkel'» має значення «службове місце, посада, пов'язана з виконанням певних обов'язків», у даному випадку церковної установи.

Треба зауважити, що слово синкел не наводить жоден зі сучасних словацьких словників. Немає його навіть в найновішому Kirkevnoslovansko-slovenskom slovníku авторів М. Штеця та В. Коцара з 2009 та 2012 рр. Тому не диво, що деякі читачі та телеглядачі до нас звернулися з проською по-

яснити його походження та значення. Задовольнити їхнє прохання допоміг нам Повний церковнословянський словарь під редакцією Г. Дьяченка з 1898 р., де це слово має самостійне словникове гасло, яке в оригіналі наводимо незмінено: **Синкелль** – (грецьке пресвітер, старший). «Въ новомъ завѣтѣ придано это названіе священникамъ. Первый изъ священниковъ называется протопресвітеръ, или монахъ, живущій при патріархѣ, какъ сотрудникъ ему въ управленіи и какъ свидѣтель непорочної его жизни. Синкеллы имѣли въ древности большое значеніе, получали титулъ протосинкелла и въ этомъ званіи были преимущественными кандидатами на патріаршество». Наведене словниково-тлумачення даного слова дає читачеві уяву про його смислове навантаження і походження.

Увагу привертає й те, що аналізовану лексему не наводить жоден із попередніх шематизмів згадуваної церкви, значить в ужиток її було введено представниками сучасного єпископату.

Микола ДУЙЧАК.

Нарешті на сцені!

Тепер, коли вже затих старо-новорічний галас, я хочу повідомити шановного читача газети «Нове життя» про великий почин братиславського Музично-драматичного ансамблю ім. Тараса Григоровича Шевченка, який у грудні 2013 р. поставив на сцені п'єсу, написану 66 років тому. Її дія відбувалася в 1944 – 1945 рр. в селі Чертіжне Меджилабірського округу. Йдеться про народну драму на чертіжниському діалекті під назвою «Чертіжниське весілля» Юрія Августина Шерегія (так її назвав сам автор), яку в батьківській спадщині знайшла донька Ольга Грицак.

Михайло Калиняк, заступник голови Шевченківців (так нас тут називають), організаційно забезпечив п'єсі дорогу на сцену тим, що відшукав видатних фахівців: Степана Ладжинського, який обробив 40 весільних пісень для «мюзиклу» (на три, чотири і більше голосів), далі режисера Ярослава Сисака, асистента режисера Марію Шлоссер-Калиняк, корепетитора і диригента в одній особі Ладіслава Саболчака, гармоніста професора Раймунда Каконі, скрипачку Євку Рабчевську зі Львова, танцюристів з фольклорного колективу «Рутенія»

з музикантами. Актори і хор – члени ансамблю – «Шевченківці».

Довгий робочий процес завершено.

15-го грудня 2013 р. на сцені Будинку культури Ружинів у Братиславі відбулася перша прем'єра п'єси «Чертіжниське весілля».

Біля входу в зал ми вітали глядачів, ніби весільних гостей, рюмочкою солодкого. Зал наповнився до останнього місця (сиділи і на сходах).

Поетична подія, прикрашена музикою, чудовими піснями, танцями та ще й різнобарвні костюми глядачам дуже подобалися. Виконавців глядачі оцінили довгими оплесками навісточки, а сім'я Грицаків квітами і кошиком з ласощами.

Моя думка: якщо в церкві говорять про об'єднання християн, то «Шевченківці» пишуться об'єднанням націй, де толерантно відносяться до себе і успішно співпрацюють українці (навіть із Молдови), русини, словаки і один мадяр. На нашу радість, тепер до нас приєдналася молодь танцювального колективу молодих русинів «Рутенія».

Дай, Боже, і дальшої хорошої співпраці.

Миромира СМІЖАНСЬКА,
Братислава.

«Струни серця» та ювілей невмирущого Тараса

Мабуть, не буде ні одної центральної акції Союзу русинів-українців СР у 2014 році, яка б у своїй програмі не згадала визначний ювілей генія, бунтівника за долю України, художника, чутливого поета – 200 років від дня народження великого Кобзаря Тараса Григоровича Шевченка.

Першою у цьому році акцією, в якій любов до поетичного слова демонструють жінки, є конкурсний огляд з художнього читання жінок-декламаторок «Струни серця» ім. Ірини Невицької, двадцять четвертий річник якого відбудеться 29-го березня 2014 року в Свиднику.

Згадаймо, що однією з центральних тем поетичних і художніх творів Т. Шевченка є тема трагічної долі жінки – сестри, матері – у тогочасному суспільстві.

Долі жінок з поем Т. Г. Шевченка відображають загальну долю людства й українського народу. Саме на жінку поет покладає роль у спасінні людства від зла й нещастя. А отже, і його сподівання на відродження.

Жінка для Шевченка – хранителька родинного вогнища, продовжувач роду. Жінка зберігає затишок оселі й мову, якої навчає своїх дітей.

Саме глибокі думки Тараса, його знання душі жінки, неспокій, старання за долю жінки, красу жінки-матері – це теми, які віками тривожать жінку, вона з ними живе, хвилюється,

буває щаслива і передає своїм нащадкам.

Запрошуємо жінок-декламаторок взяти участь у цьогорічному огляді, який, напевно, бу-

де щирим дарунком до ювілею співця душі жіночої.

Єва ОЛЕАР,
голова жіночої комісії
Р СРУСР.

ЗАЯВКА

Зголошуюсь до участі у XXIV конкурсному огляді з художнього читання жінок-декламаторок «Струни серця» ім. Ірини Невицької, який відбудеться

29-го березня 2014 р. у СВИДНИКУ

Ім'я та прізвище:

Дата народження:

Адреса, номер телефону, e-mail:

Автор твору:

Назва твору:

Поезія – Проза (визначити):

Дата, підпис:

Заявку надсилайте до 1-го березня 2014 року на таку адресу:

Zväz Rusínov-Ukrajincov SR, Ústredná rada

Janka Borodáča 5

081 08 Prešov

Tel., fax: 051/7733008

E-mail: novezytta@nexta.sk

e.olearova@centrum.sk

Ми прочитали...

Školy s rusínskym a ukrajínským jazykom sa boja zániku

Malé školy sa boja, že neprežijú, po ich zrušení pôjdu deti z národnostných škôl do slovenských.

PREŠOV. Základné školy v Prešovskom kraji s vyučovacím jazykom ukrajínským alebo rusínským bojujú o každého žiaka. Malým školám hrozí zrušenie, niekde už takýto verdikt padol. Ak sa hrozba naplní, žiaci z národnostných škôl budú dochádzať do slovenských škôl, lebo v ich okolí iné nie sú. Riaditelia škôl to považujú za krivdu.

Dve rusínske školy čakajú päť prvňáčkov

Prvá škola na území Slovenska s vyučovacím jazykom rusínskym vznikla v roku 2008 v obci Čabiny v okrese Medzilaborce. Dnes má 17 žiakov, z toho troch prvňáčkov. Na zápis do prvého ročníka tu očakávajú tri deti. Ako informovala riaditeľka základnej školy s materskou školou Mária Jasiková, do školy k nim chodia aj deti z okolitých obcí Rožkovce, Volica a Radvaň nad Laborcom.

Druhou školou v kraji s vyučovacím jazykom rusínskym je Základná škola s materskou školou v Bajerovciach v okrese Sabinov. Škola má sedem žiakov. Na zápis do prvého ročníka im pridú dve deti. Za existenciu školy chcú ešte zabojovať.

Ukrajinská škola v Habure končí

V kraji je šesť základných škôl s vyučovacím jazykom ukrajínskym. V Prešove, Humennom a v obci Jarabina v okrese Stará Ľubovňa sa nemusia zatiaľ obávať o prežitie.

Horšie je na tom škola v Habure v okrese Medzilaborce, ktorá od septembra končí. Agentúra SITA to potvrdila jej riaditeľka Daniela Komanická. Škola má v súčasnosti 11 žiakov, na zápis do prvého ročníka majú prísť dve deti. Reálne už začnú od septembra chodiť do slovenskej školy v Medzilaborciach.

Ak by ich rodičia chceli dať na ukrajinskú školu, najbližšia je v Humennom vzdialená 50 kilometrov.

V obci Chmeľová v okrese Bardejov chodí do 1. až 9. ročníka 41 žiakov, z toho je päť prvňáčkov. Na zápis by tu malo prísť osem detí. Riaditeľka školy Anna Dzubáková uviedla, že na ich školu chodia aj deti z okolitých obcí Becherov, Smilno a Zborov. Ak by škola neprežila, najbližšou školou s ukrajínskym jazykom je Spojená škola Tarasa Ševčenko v Prešove vzdialená 70 kilometrov.

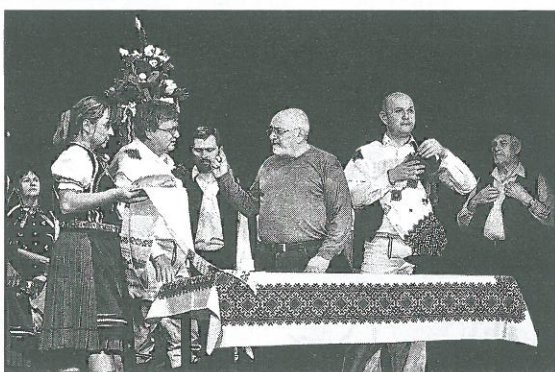
Damoklov meč visí nad školou s ukrajínskym jazykom v obci Údol v okrese Stará Ľubovňa. V aktuálnom školskom roku majú deväť žiakov, z toho troch prvňáčkov. Na zápis očakávajú dve deti. Riaditeľka Mária Tomečková uviedla, že najbližšia škola je v Plavni, ide však o slovenskú školu. Ak by rodičia trvali na ukrajínskome jazyku, ten sa vyučuje v 20 kilometrov vzdialenej obci Jarabina.

Rusínčina ako nepovinný predmet

Pokus o záchratu rusínskeho jazyka urobili v Radvani nad Laborcom v okrese Medzilaborce, kde na slovenskej škole zaradili do školského vzdelávacieho programu vyučovanie rusínčiny ako nepovinného predmetu.

Škola má okolo 100 žiakov, do prvého ročníka by mali zapísať osem až deväť detí.

SITA / KORZÁR, 15. 1. 2014

Програма радіо

1.2.2014 – субота (У)

14.00 – 15.00 – Музичні вітання
19.25 – 20.00 – Літературне віконце: Ю. Панько: «Лист до тебе»

20.00 – 21.00 – Радіожурнал
21.00 – 21.30 – Музика національностей

21.30 – 22.30 – Радіо молодих
22.30 – 23.15 – Особистості на радіо – репріза

23.15 – 24.00 – 3 радіоархіву
2.2.2014 – неділя (У)

18.25 – 19.15 – Од села до села: Потічки

19.15 – 19.30 – Казка: «Як дід подоїв трьох папів» – репріза

19.30 – 20.30 – Радіо молодих – репріза

20.30 – 21.00 – Гіт-парад українських пісень

21.00 – 22.00 – Радіожурнал – репріза

22.00 – 22.30 – Музика національностей – репріза

22.30 – 23.00 – Корені – репріза

3.2.2014 – понеділок

18.15 – 18.40 – Радіоновини (Р)

4.2.2014 – вівторок

18.15 – 18.40 – Радіоновини (У)

5.2.2014 – середа

18.15 – 18.40 – Радіоновини (Р)

6.2.2014 – четвер

18.15 – 18.40 – Радіоновини (У)

7.2.2014 – п'ятниця

18.15 – 18.40 – Радіоновини (Р)

8.2.2014 – субота (Р)

14.00 – 15.00 – Музичні вітання

19.25 – 20.00 – Подоби життя: Любиця Губцейова

20.00 – 21.00 – Радіожурнал

21.00 – 21.30 – Музика національностей

21.30 – 22.30 – Радіо молодих

22.30 – 23.15 – Бесіда кумів – репріза

23.15 – 24.00 – 3 радіоархіву

9.2.2014 – неділя (Р)

18.25 – 19.15 – Село грає, співає і думу думає

19.15 – 19.30 – Казка: Брати Грім – репріза

19.30 – 20.30 – Радіо молодих – репріза

20.30 – 21.00 – Гіт-парад русинських пісень

21.00 – 22.00 – Радіожурнал – репріза

22.00 – 22.30 – Музика національностей – репріза

22.30 – 23.00 – Літературне віконце – репріза

10.2.2014 – понеділок

18.15 – 18.40 – Радіоновини (Р)

11.2.2014 – вівторок

18.15 – 18.40 – Радіоновини (У)

12.2.2014 – середа

18.15 – 18.40 – Радіоновини (Р)

13.2.2014 – четвер

18.15 – 18.40 – Радіоновини (У)

14.2.2014 – п'ятниця

18.15 – 18.40 – Радіоновини (Р)

Зміна програми можлива.

НОВЕ ЖИТТЯ

Vydáva Zväz Rusínov-Ukrajincov SR, IČO 00 177 725. Ročník 64. Šéfredaktor Miroslav Iljuk. Adresa redakcie: Janka Borodáča 5, 081 08 Prešov. Tel. 051/7733 707, e-mail: novezytta@nexta.sk. Ročné predplatné 10,40 €. Štvrťročné predplatné 2,60 €. Objednávky na predplatné prijíma každá pošta a doručovateľ Slovenskej pošty, alebo e-mail: predplatne@slposta.sk. Objednávky do zahraničia vybavuje: Slovenská pošta, a.s.. Stredisko predplatného tlače. Uzbecká 4, P. O. Box 164, 820 14 Bratislava 214, e-mail: zahranična.tlac@slposta.sk. Objednávky na predplatné do zahraničia prijíma: SLOVART G.T.G., spol. s r.o., Krupinská 4, P. O. Box 152, 852 99 Bratislava, Fax: 00421 2 63 839 485, e-mail: info@slovart-gt.sk. Počítačová sadzba NITECH s.r.o., Prešov, tel./fax 051/7725 061. Tlačí Grafotlač, Prešov. Ev. číslo EV 3301/09. Realizované s finančnou podporou Úradu vlády SR – program Kultúra nár. menšín 2014.

НОВЕ ЖИТТЯ

Видає Союз русинів-українців СР. Рік видання 64. Головний редактор Мировислав Ілюк. Адреса редакції та адміністрації: 081 08 Пряпів, Янка Бородача, 5. Телефон 051/7733 707, e-mail: novezytta@nexta.sk. Рукописи і фотографії повертаються на прохання автора. Редакція залишає за собою право скорочувати статті. Статті, підписані авторами, висловлюють їх власні погляди і не обов'язково збігаються з поглядами редакції.